

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-ben

Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1992. MÁJUS
CXXVII. évfolyam

A tartalomból

*A kérdésekre Raskó György
államtitkár válaszol
129. oldal*

*Törvénymódosítási javaslat
túlzott természetvédelmi
igények ügyében
132. oldal*

*Elgondolás új, államerdészeti
szervezet létrehozására
133. oldal*

*... teljes vadászati tilalom legyen
a vonuló madarakra...
146. oldal*

*A csúsztatókat Mária Terézia
famesterei honosították itt meg,
ugyanúgy, mint a tutajozást is.
156. oldal*

Erdészeti Lapok
Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata.
CXXVII. évfolyam 3. szám
(1992. május)
HU ISSN 1215-0398

Szerkeszti: a szerkesztőbizottság. **Tagjai:** Agócs József, Apatóczy István, dr. Balázs István, Barátossy Gábor, dr. Bartha Dénes, Bolla Sándor, dr. Bondor Antal, Bús Mária, Gencsi Zoltán, dr. Göbölös Antal, Gyöngyössi Péter, dr. Járasi Lőrinc, dr. Kárpáti László, Kertész József, Korbonszky Kazimimé, dr. Kovács Mátyás, ifj. Páll Miklós, Pápai Gábor (a bizottság elnöke), Rakk Tamás, dr. Sonnevend Imre, dr. Szikra Dezső, dr. Szodfridt István, Varga Béla.

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
 Telefon: 2016-293

Felelős kiadó: DR. SÉBOR JÓZSEF, a Monteditio KFT ügyvezető igazgatója. Kiadóhivatal: 1075 Budapest, Tanács krt. 5/a.

Telefon: 1412-890, 1325-186.

Nyomdai munkák: Monteditio KFT nyomdaüzeme, Budakeszi. Felelős vezető: Hegyi Ferenc.

Munkaszám: 1992-0056

A kézirat lezárva: 1992. május 11.

Terjeszti: a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (HELIR), Budapest, XIII., Lehel u. 10/a. — 1900 — közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással, a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Egyes szám ára: 30,- Ft. Előfizetés fél évre: 180,- Ft, egész évre: 360,- Ft. Megjelenik havonta. Külföldön terjeszti a Kultúra Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, 1389 Budapest, Pf.: 149.

Az évi előfizetés ára: 10 USD.

СОДЕРЖАНИЕ

ШТЕЙНЕР Й.: Против экстремных природоохранных требований	132
Идея создания новой государственной лесохозяйственной организации	133
ХОРВАТ Л.: Мечты по поводу автотокных диких животных	148
ТОМПА К.: Задачи стоящие перед лесной селекцией	154

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

A kérdésekre Raskó György államtitkár válaszol	129
Dr. Szodfridt István: Néhány kérdés az ellenterv szerzőjéhez	131
Steiner József: Törvénymódosítási javaslat túlzott természetvédelmi igények ügyében	132
Elgondolás új, államerdészeti szervezet létrehozására	133
Varga Béla: Az Európai Erdészek Szövetsége Kormányzótanácsának ülése	135
Szabó Lajos: Az erdész szerepe a társadalomban	138
Pápai Gábor: Bolgár erdészeti delegáció hazánkban	139
Apatóczy István: A magunk kenyerén	142

TERMÉSZETVÉDELEM

Dr. Szász Tibor: Néhány minket is érdeklő ismeret a Magas-Tátra Nemzeti Park lengyelországi részéről	143
Lehoczky Ervin: Valóság vagy hipotézis?	144

A HÓNAP KÉRDÉSE

145

VADGAZDÁLKODÁS – VADÁSZAT

Pápai Gábor: Maradhatunk-e a kaptafánknál?	146
Horváth László: Álom a magyar vadért	148
Benéné Ignácz Magdolna – Dr. Stur Dénes – Dr. Bán István: Bioindikátor vadfajok...	150
Dr. Bán István: Új utak az erdő- és vadállomány állapotfelvételében és tervezésében	151

ERDŐMŰVELÉS

Dr. Tompa Károly: Az erdészeti nemesítés előtt álló feladatok	154
Jérôme René: A nagy kaland II.	156
Dr. Bácsatyai László: Megemlékezés Jankó Sándorról	159

EGYESÜLETI HÍREK

161

INHALT

Steiner, J.: Gegen übertriebene Ansprüche der Naturschützern	132
Konzeption einer neuen Staatsforstorganisation	133
Horváth, L.: Traum um das ungarisches Wild	148
Dr. Tompa, K.: Vor der Forstpflanzenzüchtung stehende Aufgaben	154

CONTENTS

Steiner, J.: In opposition to the excessive nature conservation demands	132
Conception on the creation of a new state forestry construction	133
Horváth, L.: Dreams about native wild animals	148
Tompa, K.: Tasks facing the forestry breeding	154

A kérdésekre RASKÓ GYÖRGY államtitkár válaszol

Mennyiben alkalmazhatók az általános, közgazdasági törvényszerűségek az erdőgazdálkodás gyakorlatában, és hogyan lehet ezeket végrehajtani?

Abban a pillanatban, mikor valamilyen természeti erőforrás az ember számára a gazdálkodás területévé vagy tárgyává vált, rögtön elkezd működni a bevétel, ár, haszon, költség, kiadás, ráfordítás, tehát a közgazdaságtan általános érvényű kategóriái. Az írásos ismeretek azonban azt mondják, hogy az ember elég későn, a XV-XVI. század körül jött rá, hogy az erdővel, mint természeti kincssel, sajátos jellemzői figyelembevételével lehet gazdálkodni. A fakitermelés után szükséges gondoskodni az erdő megújításáról, mert a természet vagy nem képes a regenerálást elvégezni, vagy egészen más erdőkép, erdős táj alakul ki, mint amit az ember kedvező esetben ki tud alakítani.

Az erdőirtás a múltban sokszor kapcsolódott egyoldalúan csak a faanyagszerzéshez, vagy a mezőgazdasági művelésbe vételhez. Ez ma már Európában nem tapasztalható cél. A cél inkább az, hogy az erdőnek a faanyagtermesztési jelentősége mellett a környezetvédelmi, üdülési és szociális funkcióinak teljesítését fenntartsuk. Ennek biztosításához olyan törvényileg szabályozott gazdálkodásra van szükség, ami egyfelől elismeri az erdőkezelés igényét, a fakitermelési érdekeltséget, másfelől pedig rögzíti a felújítás általános kötelezettségét. Tekintettel arra, hogy az erdő így már nem csak fabánya, az érintetteknek (állam, költségvetés, magántulajdonos stb.) gazdálkodásukban kalkulálni kell a felújítás kiadásaival. A költségek között érvényesíteni kell az általános közjóléti igényekkel együtt járó többletkiadásokat. Ugyanakkor azzal együtt, hogy az erdő a fatermesztési funkciója mellett az említett védelmi, jóléti jelentősége bővül, közgazdaságilag is számbavételre kerülő vagyonkategória. Olyan vagyon, amely viszonylagosan tőkeigényes befektetési terület, hosszú és alacsony megtérüléssel. Ugyanakkor ez a vagyonkategória a természeti csapások miatt biológiailag instabil, amelyben elsősorban a tőkefelhalmozásban – akkumulálásban, tartalékolásban – is érdekelt befektetők jöhetnek szóba.

Egy nemzet gazdaságának ezeknek a sajátosságoknak számbavétele mellett kell megfogalmazni az erdővel kapcsolatos céljait, ösztönözni a befektetőket, szabályozni az erdőfelújítást és ráfordításaikban a lehetőségekhez mérten támogatni a tulajdonosokat. Így várható el reálisan az is, hogy minden tulajdonú erdőben a köz érdekei is érvényesülhetnek.

Az erdő a gondozás, kezelés, művelés, faanyagnyerés területe és így a gazdálkodás tárgya, melyben a speciális tulajdonságok felismerésével, szabályozott és

korlátozott módon, de az általános közgazdasági törvényszerűségek érvényesülnek. Az a tény tehát, hogy az erdő biológiailag determinált „vagyontárgy”, azzal a következménnyel jár, hogy hasznosítása során nem alkalmazható csupán gazdasági és igazgatási racionalitás.

Mit kell értenünk az erdőgazdálkodásban a szociális piacgazdaságon?

A szociális piacgazdaság olyan általános szabályozási kategóriát jelent, melyben a minősítő jelző az egyes embert célozza úgy, hogy az állam biztosítékokat kíván vállalni arra, hogy a vállalkozói versenyhelyzetből vesztesen kikerülő ember élet- és szociális körülményei ne romoljanak. Ezt pedig a nemzetgazdaság pénzügyi erejéhez igazított célzott, közvetlen és aktív szociális szolgáltatások együttesével kívánja biztosítani.

Az erdőgazdálkodással a jóléti, öko-szociális-piacgazdaság van közvetlenebb kapcsolatban, ahol az állam az ökológiai helyzet stabilitására és határozott javítására, valamint a jóléti élet biztosítására jelentősebb pénzeszközöket tud biztosítani.

Ez a felfogás ugyanakkor értelmezi és ráfordításai-ban támogatni tudja a nem gazdasági célú erdő létesítését, gondozását és kezelését is. Finanszírozni tudja minden erdőben a szociális, üdülési szolgáltatások terén jelentkező többletkiadásokat minden erdőtulajdonosnál.

A költségvetés lehetőségeihez mérten az erdőtelepítésre 1992-ben 600 millió Ft áll támogatásként rendelkezésre. Az üdülés, közjólét, parkfenntartás kiadásaira folyó áron az 1991. évi keret áll rendelkezésre.

Elfogadható egy-egy eleve veszteségre tervezett erdőgazdasági költségvetés?

A jelenlegi vállalati gazdálkodás keretein belül semmiképpen. Az erdőgazdasági vállalatoknál az alaptevékenység ellátása mellett olyan jelentős működő és hozamot biztosító vagyonok vannak, amelyek egy része az eredmény hozama, a másik része a szervezeti elválasztás és az azt követő privatizálás következtében kell, hogy a pénzbevételekből a gazdálkodást kiegyensúlyozza. Ugyanakkor folynak a foglalkoztatás terén a jelentős mértékű „karcsúsítások”, amik pedig a költség-takarékosság terén hozzájárulnak, illetve hozhatják kedvezőbb helyzetbe a vállalati gazdálkodást.

Hosszú távra előretekintve azonban érzékelhető, hogy a piacon meg nem térített szolgáltatásaival (parkfenntartás, gazdaságtalan erdők kezelése, károsítások elleni rendkívüli kármentés stb.) együtt csak támogatott módon képes működni az erdőgazdálkodás.

Mi lesz a csődbement erdőgazdaságok sorsa?

1992-ben nem számolunk erdőgazdasági vállalati csődeljárással. Természetesen látjuk azonban, hogy minden racionalizáló lépés, a folyamatos privatizálás csak működési feltételeinek javítása, illetve fenntartása egy viszonylag alacsony szinten működő „belföldi fapiacra”. Az egységes külpiaci fellépés hiánya miatt az ágazat árbevételi pozíciója változatlan exporttömeg mellett javítható. Számtalan területen van tehát lehetőség további racionalizálásra. Amennyiben egy-két erdőgazdasági vállalat mégis csődeljárás alá kerül, a szabályozásból ismert procedúra alapján előbb az egyezség és a közös megegyezéssel történő hitel- és adóssághel-számolás bonyolódik le. Amennyiben ez nem hoz végleges megoldást, szükséges az általános felszámolás intézményéhez nyúlni.

Minden esetben szükséges azonban gondoskodni az állami erdő kezeléséről és annak szervezeti intézményének felállításáról, megtartásáról, a legkisebb költségvetési igénybevétel mellett.

Az általános csődeljárás elkerülése is indokolja egy közérdeknek legjobban megfelelő, racionálisan működő államerdészeti szervezet felállítását.

Eddig a fakitermelés vállalati érdekként jelent meg, az erdőfelújítással pedig össznemzeti elvárásnak kell eleget tennünk. Hogyan kezelendő ez az ellentmondás?

A fakitermelésről átmenetileg le lehet mondani, legvégső esetben egészségügyi termelést végzünk, vagy még azt sem, mindent rábízunk a természetre. A fák természetes elhalása után a természet gondoskodik az erdő fennmaradásáról, az újulatról. Ez az egyik szélsőséges eset. A másik szélsőséges eset pedig az, amikor különösen egy faigényes piaci szituációban a vállalatot ösztönözzük elsősorban exportbevétel növelés érdekében az üzemterv (erdőterv) szerinti teljes kitermelésre. A túltermelést nem szankcionáljuk, inkább a tervet módosítgatjuk. Az erdőfelújítással kapcsolatos gondok megoldására pedig látványos, hosszú távú programot dolgozunk ki és eltakarjuk, elfeledjük, a jövő generációjára hagyjuk a felelősséget. A szakhatóságot pedig, aki az egész folyamatnak legitim gazdája, nem hagyjuk önállóan működni. Ezt a múltban megszokott működési formát kell végérvényesen felszámolni. Az első, legfontosabb lépés a szakhatóságnak az erdőtervezésnek és az erdőfelügyeletnek felelős, törvényi szabályozásban rögzített módon, befolyásoltságtól mentes működési te-

ret biztosítani. A fakitermelésre csak olyan esetben kerüljön engedély kiadásra, amikor a felújítás feltételei biztosítottak látszanak. Ennek a megszorításnak ismeretében dönt és dönthet az erdőgazdálkodó a fakitermelésről. Egyszerre kell tehát piaci, gazdaságossági és biológiai kérdésekről dönteni. A faanyagyszerzésnek, a fakitermelésnek mindig is elsősorban piaci, árbevétel, eredmény magyarázata van. Amennyiben a felújítással kapcsolatban egyértelmű előírások, normák, szakhatósági határozatok működnek, a gazdálkodó az előbbie-
kel együtt egyszerre mérlegel. Nincs más megoldás; a gazdálkodói döntés feltételeit a közérdeknek megfelelően módosítani és egyértelműen kell működtetni.

A vállalati tanács rendszere Európában egyedülálló. Nemzeti vagyont kezel, de végül is egy szűk csoport érdekei szerint ténykedhet. Fenntartható-e ez az állapot az erdőgazdaságoknál?

Az önkormányzó-önigazgató szocialista vállalati működési formák megszüntetésre kerülnek azzal, hogy a vállalatok általában társasággá alakulnak át.

A privatizálás során teljes vállalatok kerülnek magán- és társasági tulajdonba. Mindezekre a magán és társas magántulajdonlás és a társasági működés általános szabályai lesznek a meghatározók. Az állami tulajdonlásban maradó vagyonokra, vállalatokra az állam vállalkozói és kincstári tulajdonlásának elvei lesznek a meghatározók. Az állami erdőgazdasági vállalatok vagyonában, az állami erdővagyon kezeléséhez szükséges vállalati vagyon és a privatizálható vagyon (fafeldolgozás, szolgáltatás stb.) szervezetenként folyamatosan elválasztásra kerül. Az állami erdővagyon kezelésére működésében racionalizált, egységes államerdészet kerül kialakításra.

Ön szerint mi a megoldás a vad által okozott több száz milliós károsítások kérdésében?

Mindenképpen a terület, élőhely vadeltartóképeségét nagymértékben meghaladó vadállományról van szó. A megoldás kérdésében azonnali, rövid és középtávú feladataink vannak. Azonnali feladatként jelentkezett a nagyobb mértékű vadlétszámcsökkentés, vadkilövés, mely 1991-ben az előzetes adatok alapján a kedvezőtlen vadhús-piac ellenére is jelentősen meghaladja az 1990. évi.

A másik jelentős lépés a vadászterületek bérleti szerződéseinek módosítása, amelyben a területbérleti díj, a vadkár költségeinek térítési gyakorlata és a szerződés

Az akác szalonképessége mellett áll ki dr. S. Molnár a soproni egyetemről az Ausztriában megjelenő INTERNATIONALER HOLZMARKT 1992. 7/8. számában. Tanulmányában ismerteti az akác magyarországi előfordulását, termesztését, nemesítésére, majd felhasználására vonatkozó törekvéseket, elért eredményeiket és valóban elgondolkodtató képekkel kelti fel alkalmazásához az érdeklődést.

(Ref.: Jérôme R.)

felmondásának rendje került jelentősebb módosítás alá általában. Mindezeket kedvező folyamatnak szükséges tartani.

Középtávon mindenképpen az új vadászati törvény kell, hogy megoldást adjon elsősorban a vadászati joggyakorlatra, a vadgazdálkodás szakmai feladataira és a megújított szakhatósági gyakorlatra.

Döntéseinél hogyan választja el az erdész-vadász-természetvédő túlfűtött álláspontjait? Mi a mérvadó a végső döntések meghozatalánál?

A gazdasági rendszerváltás mindenképpen alapvetően érint korábban begyakorlott, megszokott jogokat, hatásköröket. A valós magántulajdonlás új szempontok, jogos igények érvényesítését igényli az új szakmai törvényekben. Ezek (természetvédelem, erdő, vad) megalkotása megváltoztatja a múltét. Kétségtelen, hogy a múlt hibáinak feltárása, a felelős szakterületek megjelölése sok-sok személyeskedést és vitát hordoz. Folyik a

harc, hogy ki milyen pozíciót, hogyan tud elérni. Látni kell, hogy az erdőkezelés-gazdálkodás a tulajdonos részére végzett szakmai szempontú jószágigazgatás. Az erdővagyon állapotával el kell tudni számolni. A vadászat egyik jelentős része sportcélú tevékenység, a másik része pedig vadgazdálkodási célú, amit pedig az élőhely és a vad együttes figyelembevételével kell végezni szintén jószágigazgatói szemmel. Az erdőgazdálkodást és vadgazdálkodást a szakterület szakmai elvárásainak, ugyanakkor a természetvédelem jogos korlátozásai, valamint a tulajdonos szempontjai mellett kell végezni.

A túlfűtöttnek látszó álláspontokat ezen szempontok mellett szabad mérlegelni.

Jól politizálunk mi erdészek?

Ez utóbbi kérdés megválaszolására úgy gondolom, nem vállalkozhatom. Az előzőekben feltett kérdések válaszainak részletesebb kiegészítéséhez azonban további információkkal állok rendelkezésre.

Néhány kérdés az ellenterv szerzőjéhez

Nagy figyelemmel tanulmányoztam Agócs Józsefnek „Erdőtörvénytervezet. Ellenterv” címen az Erdészeti Lapok 1992. februári számában megjelentetett írását. Szeretném ezzel kapcsolatosan néhány felvetésemet közreadni, és a szerzőtől választ kérni azokra az írásából nem tisztázható részletekre, amelyek írásának szándékait segíthetik megvalósulni.

Bevezetésként a „törvény”-ről valamit. A törvény kötelező érvényű szabály, azt állampolgári köteleességből végre kell hajtani. Ám a törvényhozónak is van egy kötelessége, mégpedig olyan törvényt alkotni, amit végre lehet hajtani, tehát nem állít engedelmes és törvénytisztelő állampolgár elé áthághatatlan akadályt. Ebből a szempontból szeretnék néhány kérdést feltenni a szerzőnek.

Írásán végigvonul az a – egyébként nagyon indokolt – gondolat, hogy állítsuk vissza a természetet, hozzuk vissza a megváltozott növényzet helyébe az eredetit, az őshonost. Gondolatai ebben az írásából idézett mondatban sűrűsödnek: „Az akác-, nemesnyár-, fenyő-, dió- stb. ültetvényeken és legalább egymillió hektár parlagterületen is meg kell kezdeni az ott valaha létezett és jelenleg is lehetséges ökoszisztémák regenerálását.”

Nos jó, próbáljuk meg ezt végrehajtani. Vegyünk egy egyszerű példát, a Duna-Tisza-közi homokbuckák háttára telepített fenyvesek esetét. Ezek túlnyomó része az egykori homokpusztagyep helyét foglalja el, tehát a fentiekből következően a feketefenyvesek helyén ezt kell visszahonosítani. S itt jönnek a nehézségek és ezért a kérdések:

1. Honnan lehet több tízezer hektárnyi területre elegendő homoki csenkesz-, árvalányhaj-, naprózsa- stb. magot összegyűjteni? Mert a természet már nem fogja nekünk megtenni azt a szívességet, hogy magára hagyva szépen újra birtokba vegye a területet. Több ok miatt sem fogja ezt tenni, közülük néhány:

– a homokpusztagyepékből olyan kevés maradt már, hogy ez aligha elég arra, hogy ebből a visszahonosítás tízezer hektáron megvalósuljon;

– annál agresszívebben jelennek majd meg a felhagyott és felújítás nélkül maradt fenyves-vágásterületeken a betyárkóró, vaddohány és társaik mint honosított vagy honosodott gyomnövények.

2. Ha sikerül a magvetésünk, hogyan és milyen munkáskézzel tudjuk a fent említett gyomokat kigyomlálni a „nemes” növények közül?

3. Ha a fenyveseket kivágjuk a futóhomokos váztalajokról és gyengén humuszos homoktalajokról, hogyan oldjuk meg a laza homok védelmét? Vagy szálljon csak a homok nyugodtan, hiszen ez is a természet jelensége?

4. Ha kivágjuk a fenyveseket, akácokat, nyárasokat a térségben, hogyan tudjuk majd a levegő megbillent széndioxid-oxigén egyensúlyát helyreállítani? Tudom, ez globális probléma és nem a Duna-Tisza-közi erdők fogják ezt orvosolni. De ha minden ország így vélekedik, akkor ...?

5. Végezetül a legsúlyosabb kérdés: a természet-visszaalakító munkához honnan vesszük a nem kevés gubát? Mert e nélkül nem megy. S ha az egyre növekvő számban szegénységbe zuhanó néprétegekre, a munkanélküliek növekvő számára, a lecsúszott egészségügyre, az éppen csak tengődő oktatásra és a túlonúl karcsúsított kutatásügyre gondolunk, alighanem belátható, most nem ez a legfontosabb hely, ahova nemlétező pénzeinket fektessük.

Visszakanyarodom ahhoz, amivel kezdtem. A törvény kötelező és csak olyan törvényt szabad alkotni, amit végre lehet hajtani.

Ezért a túl nagyot markolás helyett talán helyesebb lenne kevesebbet fogni, de azt aztán jól megszorítani, és nem álmodni kergetni helyette. Azt szokták mondani, „a pudding próbája az, hogy megeszik”. Nos, úgy vélem, az „ellenterv” nevű pudingot még főzni kell ahhoz, hogy fogyasztható legyen.

Dr. Szodfridt István

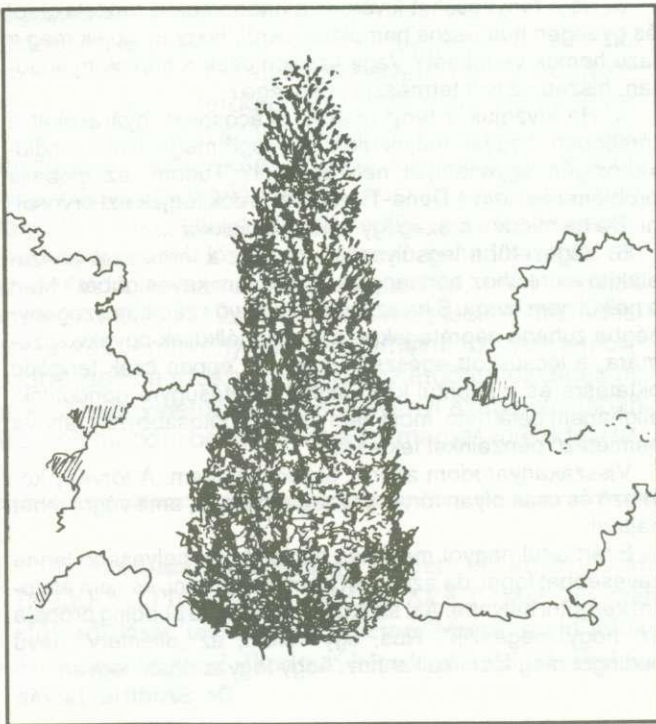
TÖRVÉNYMÓDOSÍTÁSI JAVASLAT TÚLZOTT TERMÉSZETVÉDELMI IGÉNYEK ÜGYÉBEN

Steiner József, a Miskolci Erdőfelügyelőség igazgatója túlzott természetvédelmi igényt vélt felfedezni a szövetkezetekről szóló törvény hatálybalépéséről és az átmeneti szabályokról intézkedő törvényben foglaltakban. A kifogásolt törvényhely módosítására nézve **dr. Tarján Lászlóné** erdőmérnök, a KTM politikai államtitkárának címezve javaslatot tett. A lényeges részleteit a következőkben adjuk közre.

A kárpótlási és átmeneti törvénynek földalap-kijelöléssel kapcsolatos rendelkezéseivel összefüggő természetvédelmi érdekek miatti kijelölési korlátozások a védett területek nagy kiterjedése miatt egyes térségekben újabb – megítélésem szerint igazságtalan és célszerűtlen – tulajdoni sérelmekhez vezetnek.

Ennek elkerülése érdekében elengedhetetlenül szükségesnek tartom „A szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény hatálybalépéséről és az átmeneti szabályokról szóló 1992. évi II. törvény 15. §-a (1) bekezdése 1. pontjának módosítását.

Módosítási javaslatom arra vonatkozik, hogy az említett törvényi előírás ne tartalmazzon a földalapok kijelölésével kapcsolatban kiterjedtebb korlátozást mint az 1991. évi XXV. törvény 18. §-ának 2-5. bekezdései.

Javaslatomat az alábbiakkal indoklom:

1. Az 1991. évi XXV. törvény 18. §-a kizárja azt, hogy termőföldet vagy erdőt kárpótlásra jelöljön ki mezőgazdasági nagyüzem nemzeti park területén, nemzetközi egyezmények hatálya alá tartozó és fokozottan védett területen, más védett területen szántó, kert, gyümölcsös, szőlő és erdő területre vonatkozóan pedig a kijelölést a természetvédelmi hatóság hozzájárulásához köti. A természetvédelmi hatóság korrekt mérlegelésében bízva ezt a törvényi korlátozást a természetvédelem fontossága miatt a lakosság többsége elfogadhatónak tartotta. A törvény a természetvédelem szervezeti rendszerének, intézményeinek pártatlanságát nem érintette.

2. Az 1992. évi II. törvény 15. §-a (1) bekezdése és annak i/ pontja kizárja, hogy bármilyen természetvédelmi területen lévő erdő és gyepek (legelő) bármelyik – a törvény 13. § (2) bekezdésének a/, b/ és d/ pontjában meghatározott – földalap céljára kijelölhető legyen.

A természetvédelmi hatóság hozzájárulást csak a nemzeti parkon, nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó területen és fokozottan védett területen kívül lévő védett területre vonatkozóan és csak szántóra, kertre, gyümölcsösre, szőlőre adhat (erdőre és gyepekre nem).

A törvény 19. §-a szerint az összes védett erdőt és legelőt (gyepet), valamint a természetvédelmi hatóság állásfoglalása szerint meghatározott egyéb termőföldet (tanya környékét kivéve) a Magyar Állam tulajdonába és a természetvédelmi szervek kezelésébe kell adni. Ez BAZ megye egyes térségeiben jóval nagyobb tulajdoni sérelmet okoz, mint amekkorát a kárpótlási törvény orvosolhat. Több ezer hektár terület állami tulajdonba vételével kell számolni, ami az érintett térségen belül csereterülettel nem váltható ki (hisz ahol a tsz földje, erdeje védelem alatt áll, ott az államé is), ilyen mértékű kisajátítás pedig nem lehet a parlament vagy a kormány célja.

Az átmeneti törvény szerint a földalapok kijelölésével kapcsolatban a természetvédelmi szervezet – a kárpótlási törvényhez viszonyítva – jóval nagyobb jogkörrel rendelkezik, egyúttal pártatlan államigazgatási szervezetről vagyonszerzésben érdekelt tulajdonosi szervezett lett.

3. A természetvédelem érdekeit megítélésem szerint úgy lehet biztosítani, ha a természetvédelem intézményrendszere erős szakhatósági és hatósági jogkörrel rendelkezik, és e jogköröket az államigazgatási eljárás szabályai szerint gyakorolja.

Úgy ítélem meg, hogy ha a KTM és intézményrendszere a természetvédelmi oltalom alatt álló területeken nem a ráruházott hatósági jogkört akarja gyakorolni, hanem tulajdonolni akar, akkor nem azt a célt szolgálja,

amire a társadalomtól felhatalmazást kapott, s ami a minisztériumnak a kormány által meghatározott feladataiból következik.

Azt hiszem korrekt szakhatósági, hatósági munkával és korszerű felvilágosító és tanácsadó tevékenységgel jobban lehetne érvényesíteni a természetvédelemhez fűződő társadalmi érdekeket, mint a tulajdonjog elvételeivel. Az újabb tulajdoni sérelmek elkerülése, a vidéki lakosság igazságba vetett hitének erősítése rendkívül fontos politikai és gazdasági szempontból is, emellett csak így tudatosítható az a tény, hogy a természetvédelem mindannyiunk közös érdeke.

Az előzőekben leírt problémákkal kapcsolatban nem hallgathatom el egy ezzel csak közvetve összefüggő aggályomat. Egyre több írott tanulmányban és szóbeli

előterjesztésben találkozom a természetvédelem intézményeiben dolgozó szakemberek azon követelésével, hogy a védett területen a vadászati jog gyakorlása kizárólag a természetvédelmi szakszemélyzetet illesse. Ez a védett területek egy kis részén már meg is valósult. Nem vagyok egyedül azzal a véleménnyel, hogy a természetvédelem érdekeinek hitelesebb képviselését jelentené, ha a természetvédelmi hatóságok a védett területeken a vadgazdálkodás és a vadászat szabályozásában szakhatósági jogosítványukat igyekeznének bővíteni és érvényesíteni. A jogszabályokban biztosított jogkörükkel kellene érvényesíteniük a természetvédelmi célkitűzéseket a védett területeken a vadállomány szabályozásával, a vad befogásával, elejtésével kapcsolatos tevékenységek terén.

ELGONDOLÁS ÚJ, ÁLLAMERDÉSZETI SZERVEZET LÉTREHOZÁSÁRA

A kormány agrárpolitikájában megfogalmazott tulajdonlási elvek alapján a jelenlegi magyar erdővagyon 60%-a középtávon is az állam tulajdonában marad. Az állam tulajdonában lévő erdők kezelése az abban folyó gazdálkodás tehát meghatározó lesz az elkövetkező években az erdészeti politika érvényesülése szempontjából.

A magyar erdészet átalakításához az európai modellek hasznos támpontokat adnak, azonban az átalakításban nálunk sajátos szempont a vertikális vállalatok szükséges mértékű „államtalanítása”, azaz a privatizáció. Az új szervezetben az állami tulajdonban lévő erdő kezelő szervezete a lehető legkisebb mértékben végezzen az erdő kezeléséhez közvetlenül nem tartozó tevékenységet. Az állami tulajdonú erdőket meg kell nyitni, fel kell tární a vállalkozók számára, akik elvégzik a fatermeléshez kötődő tevékenységek jelentős részét, ugyanakkor versenykörülmények között vállalkoznak a végtermék, az erdei fatermékek hasznosítására, feldolgozására.

A szervezatkialakítás főbb alapelvei

A sajátosság alapján olyan új Modellt kell felvázolni, amely

- az állami erdőnek mint különleges nemzeti vagyonnak a megőrzését, védelmét, hasznosítását és fenntartását ellátja,
- az általános erdészeti politikai célokkal összhangban lévő célokat követ,
- lehetővé teszi, hogy a jelenlegi struktúrából a folyamatos működés szem előtt tartásával jöjjön létre az új szervezet,
- a privatizálás legcélszerűbb technikáinak alkalmazását az általános privatizálási szabályokkal összhangban teszi lehetővé,
- a társadalmi elvárásoknak megfelelő közszolgálati jellegű szakkezelést gazdálkodása révén úgy valósít

meg, hogy a „szintentartó” feladatok ellátása nem terheli a költségvetést,

– lehetővé teszi, hogy az átalakítás során létrejövő új szervezetek, illetve szervezeti egységek motivációja és a számukra kitűzött célok között összhang legyen.

Az új szervezet számára kitűzött célok

Az alapelvek és az erdő hármaskörének figyelembevételével a következő rangsorolt célokat kell kitűzni az újonnan létrehozott szervezet számára.

I. Az állami erdő ökológiai értékének, az emberi környezetre gyakorolt hatásának megőrzése (védelmi funkciók).

II. Az állami erdővagyon jelenlegi hozadéka az adott piaci környezetben való optimális hasznosításával gondoskodás a nemzeti erdővagyon egyszerű újratermeléséről, az állami erdőterület hozadéka tartamos (örökös) fenntartásáról (gazdasági funkció).

III. Az erdő közjóléti funkciójából fakadó és az ökoszociális piacgazdaságban az állam felelősségi körébe tartozó szolgáltatások színvonalas ellátása és fejlesztése (erdőtelepítés, erdőszerkezetátalakítás, közjóléti beruházás).

IV. Szolgáltatás végzése, szerződéses alapon a nem állami erdők kezelésére.

Az egységes államerdészeti szervezet a III. fejezet alatti célt csak a társadalom teherviselőkéességének függvényében az állami költségvetésben jóváhagyott célok (és nem a szervezet!) finanszírozására rendelkezésre álló összeg mértékéig teljesítheti. Ezek a források szektorsemlegesen kormányrendeletben szabályozott módon működnek és a jövőben is szükséges a működésük. A IV. fejezetben meghatározott cél kielégítése megfelelő ellenszolgáltatással történhet.

Az önfinanszírozó képességet tehát csak az I. és II. fejezetre vonatkozóan lehet elvárni a szervezettől.

Az átmenet feladatai

A szervezeti átalakításnak átmeneti időszak sajátosságos igényeinek is meg kell felelnie, ezek a teljesség igénye nélkül a következők:

A jelenlegi vertikális, öngazgató vállalatok jelentős mobilizálható, vállalkozói vagyonnal rendelkeznek, amelynek 100%-os állami tulajdonban való működtetését sem az erdővagyongazdálkodási cél, sem a közgazdasági racionalitás nem indokolja. Ezeknek a vagyontárgyaknak fokozatos, többutas és nem feltétlenül teljeskörű privatizálását végre kell hajtani. Ennek szervezett végrehajtása és irányítása az újonnan létrehozandó államerdészeti központ feladata lesz. A privatizációs bevételek 50%-át egy erdészeti alapba kell elhelyezni, felhasználása onnan alapvetően a korábban elmaradt, de a társadalom által kívánatos erdővagyon fejlesztését célozza.

Egy része az Erdőfenntartási Alap egyensúlyának helyreállítására, további része a fatermesztési munkák alulfinanszírozottságának javítására és az intenzív erdőgazdálkodás alapvető infrastrukturális feltételének, az erdők feltártságának a javítására használandó fel.

A jövedelmező erdővagyongazdálkodásnak jelenleg a legfőbb tartaléka a költségek csökkentése. Ez pedig a készlet, kihasználatlan vagyon stb. csökkentése mellett további létszámleépítésre kényszeríti a gazdálkodót.

A munkanélküliség enyhítését szolgálja azoknak az erdőtelepítési programoknak az élőmunka igénye (mind szellemi, mind fizikai), amelyek részben hazai forrásokból, részben külföldi támogatásokból valósulnak meg.

Az EFAG-ok felső- és középvezetői minden tevékenységükre kiterjedően éves eredményérdekeltségű rendszerben tevékenykedtek az elmúlt években. Ehhez járult, hogy az öngazgatás rendszere ellenőrizetlen és gyakran megalapozatlan jövedelemkiáramlás lehetőségét teremtette meg az alkalmazotti réteg egy szűkebb, de meghatározó része számára.

Egyik legsúlyosabb következmény az lett, hogy a kevésbé jövedelmező vagy veszteséges erdőgazdálkodási alaptevékenységek háttérbe szorultak és egyre inkább az „erdőn kívüli”, nagyobb profittal kecsegtető, ugyanakkor kockázattal is járó vállalkozások felé terelte a vezetőket és elhanyagolták az erdőkezelést.

A menedzsment hozzászokott, hogy mind a saját, mind a középvezető réteg számára az egyetlen motivációs faktor az éves eredményterv „túlteljesítése”. Ezért az új államerdészeti központ első és egyik legfontosabb feladata az új követelmény- és motivációs rendszer kidolgozása a szakszemélyzet számára, amelynek alapja csakis a szakszerű erdőkezelés lehet.

Az új államerdészet jellemzői

Olyan, 100%-ban állami tulajdonú, irányításában, vezetésében háromszintű nemzeti vállalat létrehozását javasoljuk, amely az állam vállalkozói vagyonát képező eszközökkel közszolgálati gazdálkodást folytat, központi szervezete pedig privatizátori és vagyonkezelői jogosítványokkal felruházva az átmenet időszakában az önfinanszírozás külső forrásait teremti meg. A területen

letlen elven szerveződő erdőgazdaságokból (a jogelődök) és az alaptevékenységet végző gazdálkodó egységekből, az erdészetekből áll. Az ipari tevékenységet folytató jelentősebb vagyonnal rendelkező termelő üzemegységek társasággá alakításukat követően csak mint tulajdonos vagyonkezelőhöz kapcsolódnak az államerdészethez. Az alaptevékenységhez kapcsolódó jellemzők:

- Tevékenysége elsősorban az erdővagyon érintő feladatok elvégzésére irányul (erdőművelés, fakitermelés, erdővédelem és természetvédelem, őrzés, fatermékek értékesítése stb.).

- A belső érdekeltsége az erdővagyon megőrzésére a fatermék, melléktermék és szolgáltatásokból származó bevételek maximalizálásához, és az erdőgazdálkodás szakmai feladatainak maradéktalan végrehajtásához kapcsolódik.

- Erdőgazdálkodási feladatait részben saját dolgozókkal, részben pedig vállalkozókkal oldja meg.

- A szervezet felépítése és működése hierarchikus, tagoltsága az erdőtájakhoz igazodó területi rendszerre épül.

- Célszerűnek látszik, hogy az államerdészet az általa kezelt erdőterületek 10 évre szóló üzemterveit saját erdőtervező részlegével készítse el. A terveket minden esetben jóvá kell hagynia a tőle független szakhatóságnak. A tervezés és gazdálkodás azonos információs bázisa az erdőállomány-gazdálkodás javítását szolgálja. Ezek a részlegek a nem állam tulajdonában lévő erdők üzemtervezését is elátnák megbízás esetén. Nem képezi feladatát azonban az országos erdőleltár készítése.

Az erdészkerületekre épülő önálló gazdasági és szervezeti alsó szintű egység az erdészet. Az erdészet önállóan végzi gazdálkodását (bankszámlával rendelkezik), értékesíti az erdei fatermékeit, használja a feladatainak ellátásához szükséges erőforrásokat. Területe 7-10 erdészkerület, 5-8 ezer ha. Mind szakmai, mind az operatív gazdálkodási követelmények oldaláról az erdészet az a jól áttekinthető, „emberléptékű” szervezeti egység, amely egy felsőfokú végzettségű szakember irányításával finanszírozási szempontból nem, de egyébként önálló „kvázi” vállalként működhet.

Az erdészetek középirányító szerve az erdőgazgató-ság. Területe 40-80 ezer ha. Feladata a gazdálkodás egységes pénzügyi és naturális nyilvántartási rendszerének működtetése, ellenőrzése, üzemtervezés irányítása, továbbá szolgáltatások (marketing, jogi tanácsadás, műszaki fejlesztés és ellátás, számítástechnika stb.) nyújtása az erdészetek részére.

Az erdőgazgató-ságok felső szintű országos irányítója az Államerdészeti Központ. Feladata az erdészeti politika érvényesítése, az erdőfenntartási munkák tervezésének koordinálása, megszervezésének összefogása, pénzügyi tervezése, elszámolása, a költségvetési befizetések ellenőrzése.

Az átalakulás javasolt menete

Az átalakulásnak – néhány határozott kormányzati beavatkozástól eltekintve – az evolúciós változások előnyeit kihasználva a szükséges lépések a következők:

a/ A Kormány az ÁVÜ közbeiktatásával az önkormányzó, öngazgató erdő- és fafeldolgozó gazdaságokat államigazgatási irányítás alá vonja (folyamatban).

b/ Az FM irányításával vagyoneleltár készül a vállalati vagyronról.

c/ Az FM, a PM és az ÁVÜ közösen meghatározzák azt a vagyoni kört, amely privatizálható és gazdasági társaságba vihető.

d/ Az FM kidolgozza az államerdészeti szervezet létrehozásának törvény szintű szabályozását.

e/ A Kormány elfogadja az új szervezetet és az állami vállalatok vagyonegosztását az új államerdészeti szervezet és a társasági formában működő vállalatok között.

f/ Kormányhatározatot vagy törvényt fogad el az illetékes szerv az Államerdészeti Központ létrehozásáról (az állam általános tulajdonlási törvényétől függően) és kinevezi vezetőjét.

g/ Az Államerdészeti Központ kinevezett vezetője (esetleg testületi vezetése) kidolgozza az igazgatósági szervezetet, működési szabályait és kinevezi azok igazgatóit.

A teljes folyamat időszükséglete az államigazgatási felügyelet alá vonást követően 9-12 hónap, tehát a gazdasági társasággá alakítás tilalmának (ahol ez indokolt) az „f” lépés bekövetkezéséig való fenntartására az egy év elegendőnek látszik.

VARGA BÉLA

AZ EURÓPAI ERDÉSZEK SZÖVETSÉGE KORMÁNYZÓTANÁCSÁNAK ÜLÉSE

Az Európai Erdészek Szövetsége (UEF) a „tábor” tagjai közül másodikként 1989 őszén vette fel rendes tagjai közé egyesületünket. Kapcsolatunk azóta a hivatalos információcserén, az UEF kiadványainak és tájékoztatásainak kézhezvételén túl az egyik alelnök (Mr. Jean-Paul WIDMER úr), és az ügyvezető titkár (Hans-Leo SPAHL úr) 1991-ben tett látogatása alkalmával folytatott tárgyalásra korlátozódott. Időközben az európai integrációs törekvések – elsősorban a világpolitikai változások következményeként – felerősödtek. Az Európai Közösség (EC) alapvető érdekeit felismerve a részterületek összekovácsolására és a közép-kelet-európai térség bekapcsolására is egyre nagyobb figyelmet fordít.

Az UEF kormányzótanácsa ezévi ülésének házigazdája a német Thuringia tartomány erdési székhelyű Mezőgazdasági és Erdészeti Minisztériuma volt. A tanácskozás színhelye Georgenthal közelében, erdei környezetben épült Konferencia-Szálloda (Hotel Rodebachmühle) ideális lehetőséget adott a rendkívül zsúfolt program lebonyolítása mellett az egyéni kapcsolatok építésére és a közvetlen két- és sokoldalú információcserére. Az előadások, diszkussziók másfél napot töltöttek ki, ugyanennyi idő jutott terepi foglalkozásra is.

A megnyitó fogadás pohárköszöntője az előző évben bekövetkezett nagy politikai változásokat méltatta. Megemlítette az átszervezéssel járó nehézségeket, a súlyos örökséget és érthető örömmel dicsekedett el azzal, hogy mindezek ellenére 1991 szeptemberével az újjáalakítást befejezték.

Az első napon a minisztérium erdészeti-politikai referense ismertette és értékelte a tartomány erdészetének történetét, kritikai elemzés alá vette a „szocialista”

erdészeti szervezetet, majd az újnak felvázolására került sor. Az előadást követő vita alkalmat adott a felvetődő kérdések tisztázására. Délután jól szervezett terepi bemutató következett.

THÜRINGIA ERDÉSZETI SZERVEZETE

Foglalkoztatottak létszáma a minisztérium alárendelt szerveiben:

	alkalmazott	munkás
Tartományi Erdőigazgatóság	71	
Erdőgazdasági Szakfőiskola	23	
Tart. Erdőrendezési és Kutató Intézet	69	
Erdőhivatalok	899	cca 2000
Tartományi Szakmunkás Iskola	13	
Összesen:	1075	2000

A második napot plenáris ülés töltötte ki. Dél előtt a szervezetek képviselői (elnökei) ismertették hazájuk erdeinek, erdőgazdálkodásának főbb jellemzőit és problémáit a következő sorrendben: Franciaország, Hollandia, Belgium, Egyesült Királyság, majd Olaszország. Múson kívül kapott szót Pekka SALMINEN, a Finn Erdészek Szövetségének megbízott, különleges megfigyelői státusszal felruházott elnöke, aki előadása befejezését követően kinyilvánította Európa feltehetően legnagyobb, érdekképviselői (szakszervezeti) feladatokat is ellátó erdészeti szervezetének csatlakozási szándékát az UEF-hez. Délután, ugyancsak rendkívüli napirendi pontként „közkívánatra” került sor a magyar erdőgazdálkodás és a vadászat szervezetének, gondjainak és az átalakulás irányának, eredményeinek és akadályainak ismertetésére.

Megkülönböztetett élénk érdeklődés kísérte a magyar vadgazdálkodás és vadászat speciális vonásait. De ezúttal – bár a jelenlévők jelentős hányada erdész, hivatásból eredően természetesen vadász is volt – korántsem „nagy hatalomnak” kijáró tisztelet, és nem világraszóló sikereink csodálata volt az érdeklődés for-

rása. Nem is rekordjaink titkait akarták kifürkészni. Nem, nem. Megdöbben, hitetlenkedő kíváncsiságuk lángját a vadászati jog gyakorlásának, értékesítésének európai ember számára felfoghatatlan módjai, az erdő és vadgazdálkodás minden józan megfontolást nélkülöző szétválasztása és mindenekelőtt a feudál-kommunista vonások makacs túlélése szította magasra.

A harmadik napon ismét terepre, két irányba indult a csapat. Az egyik csoport folytatta a tanulmányutat Thüringia hangulatos, átgondoltan, ésszerűen kezelt gazdasági és védelmi rendeltetésű erdeiben, a másik – élve a miniszter kivételes meghívásával – egésznapos vadászat kapcsán ismerkedhetett az erdőkkel, az erdő- és vadgazdálkodás kapcsolatával, a német vadászati kultúrával. Este miniszteri fogadás volt. Ezen kellemes meglepetésként a thüringiai múzeumokból összegyűjtött népi hangszereket mutatták be és ezeket avatott üvösek szólaltatták meg.

A kormányzótanács ülésére a negyedik napon került sor.

Az elnöki beszámolót Kees MOLL úr, az UEF holland elnöke tartotta. A szervezet tevékenységének felsorolása, helyzetének elemzése, valamint teendőinek és lehetőségeinek felvázolása közben – mint csaknem mindenkit érintő problémát – említette a következőket:

– A különböző árnyalatú „zöldek” az erdővel kapcsolatos kérdésekben ügyesebben és eredményesebben politizálnak, lobbiznak mint az erdészek. A döntéshozók, politikácsinálók felé gyakran könnyebben talál utat a tömegeket megnyerő, mozgató laikus vagy akár diletáns, tudományos alapot nélkülöző de érthetően, ésszerűen kifejtett álláspont, vélemény, mint a szakember megalapozott, higgadt, korrekt érvelése. Egyrészt azért, mert a politikusok jellemzően maguk is szakmailag természetesen felkészületlenek, másrészt azért, mert a választópolgár véleményével ellentétes döntés még akkor is kockázatos – esetleg öngyilkos – dolog, ha a kedves választó netalántán alul- vagy félreinformált, esetleg egyenesen félrevezetett. Ezért nem szabad az erdészeknek, mint felkészült szakembernek, igaza tudatában magabiztosan vagy arisztokratikus göggel kitérni az ő területét érintő viták elől. Erősíteni kell a lehető legszélesebb körben a felvilágosító, népszerűsítő tevékenységet, nem szabad cáfolatlanul hagyni a megalapozatlan, megtévesztő vélemények egyetlen szavát sem. Ugyanakkor természetesen párhuzamosan a politika minden szintjén ki kell építeni és állandóan melegen tartani a helyes döntések eléréséhez szükséges mértékű korrekt kapcsolatokat.

– Kifejezetten szakmai kérdés az erdészeti szaporítóanyag körül kialakult, a jövő erdeit fenyegető zűrzavar. Az üzletre éhes szélhámosok kihasználják a törvényhozás lassúságát és elárasztják a piacot bizonytalan származású, kétes minőségű szaporítóanyaggal.

– Nagy mulasztás, hogy az erdészeti szervek nem használják ki a nemzetközi információcserében rejlő tartalékokat, az UEF kapcsolatait és helyzetéből fakadó lehetőségeit.

1992. június 11. és 14. között a nürnbergi vásárterület kiváló tájékozási lehetőséget nyújt a magyarországi fafeldolgozó üzemeknek. Több mint 750 kiállító vesz részt a két szakvásáron, a HOLZ-HANDWERK '92-n, amely a fafeldolgozó gépek és gyártási eszközök nemzetközi szakvására, és a FENSTERBAU '92-n, amely a nyílászáró és homlokzati szakma nemzetközi szakvására. Az utóbbi ezenkívül világméretű kínálattal szolgál mindazoknak, akik ablakok és ajtók beépítésére specializálódtak. Több mint 750 közvetlen kiállító jelentette be részvételét ezen a közös vásáron. Tizenegy csarnokban, 80 000 m² bruttó kiállítási területen a szakemberek egy átfogó kínálattal találkoznak. Ez a közös kiállítás egyaránt szól a fafeldolgozó üzemeknek és a nyílászárókat és homlokzatokat gyártó speciális üzemeknek.

Nyitvatartási idő: Naponta 9.00–18.00

Vasárnap 9.00–17.00

Belépti díjak: Napi belépő 15 DM

Állandó belépő 25 DM

Napi belépő tanulóknak/diákoknak 6 DM

A Párizsban tartott Erdészeti Világkongresszusról a francia alelnök, Jean-Paul Widmer számolt be kiemelt hangsúlyt adva a politikusok szerepének és felelősségének. Ezen a kongresszuson az övék volt a szó – az erdészek voltak a hallgatók.

A Világkongresszus jó alkalmat adott az UEF kapcsolatainak kiterjesztésére. Feltűnő érdeklődést mutatott tevékenysége iránt a Török Erdészeti Szövetség és az eddig távolabbi kapcsolatai helyett egyre inkább Európa felé forduló skandináv erdészek, közülük különösen a finn erdészek szövetsége. A Párizsban szövődött barátság következménye a finnek bekapcsolódása az UEF szervezetébe.

Az elnökség számára is kellemes meglepetésként hatott az UEF életében igen jelentős esemény bejelentése: *Az Európa Tanács tanácskozási joggal rendelkező állandó tagjai közé fogadta az UEF-et.*

A főtitkári beszámoló (Hans-Leo SPAHL) középpontjában a nemzetközi kapcsolatok jelentőségének hangsúlyozása, kibővítésére tett lépések ismertetése és a további lehetőségek felvázolása volt. Az érdeklődés fő iránya: Kelet-Európa. Helyzeti előnyeinkre, helyzetismeretünkre és kapcsolatainkra alapozva joggal vára a tanács tőlünk a híd-szerepet. Nagy érdeklődéssel és elismeréssel kísért fejezete volt a főtitkári jelentésnek az Országos Erdészeti Egyesület 1991. évi közgyűléséről szóló, személyes jelenlét élményével hitelesített beszámoló. A hagyománytisztelő, -őrző külsőségek, a markánsan megformált, korszerű mondanivaló; a múltat-jelent-jövőt szilárdan összeszövő, az erdészet lényegéhez illő eszmeiség; a közéleti méltóságok jelenléte és megnyerő, méltósággal teli közvetlensége irigylett példaként állt az európai erdészet meghatározó személyiségei elé.

AZ ERDÉSZSZAKMA ÚJ MISSZIÓJA

Ezzel a nem kis jelentőségű témával foglalkozik mostanában az Amerikai Erdészek Egyesülete. Egy vitaindító cikkben, amely a Journal of Forestry 1991. áprilisi számában jelent meg, sok, megfontolásra érdemes gondolat olvasható. Ezek közül néhányat szó szerint is érdemes idézni. (Az idézetek válogatása és a kiemelések tőlem, S. Z.)

„A jelenlegi, a fatermesztésre koncentráló erdészeti doktrína többé sem a szakmát, sem az Egyesületet (értsd: az Amerikai Erdészek Egyesületét), sem a Földet nem szolgálja. *A szakmának ezért egy új doktrínát, új filozófiát kell kifejlesztenie*, ami magába foglalja a föld-etikát és az ökoszisztéma-gazdálkodás filozófiáját. ... A mi misszióinkat ki kell terjeszteni az elképzelhető legszélesebb értelemben: *a mi misszióink az élet megőrzése a Földön.*”

E misszióra azért van szükség, mert „a földi élet léte, akár emberi élet, akár nem, ismereteink szerint az erdőtől függ.”

A szervezet pénzügyi helyzetét az UEF „pénzügy-minisztere”-ként ismertette John HANCOCK, aki „civilben” az Egyesült Királyság magánerdőtulajdonosait tömörítő erdészeti egyesület elnöke, ami természetesen – mint manapság mindenütt – „katasztrofális”.

Szerencsére az Európai Közösség jelentős anyagi támogatásban is formát öltő fokozódó érdeklődése és a belépni szándékozó új tagok hozzájárulása kétségtelenül teszi a szövetség működőképességét és a maga elé tűzött feladatok megoldását. Ismervén a keleteurópai országok – köztük hazánk – anyagi elesettségét, diszkreéten kereste az elnökség a ránk eső terhek csökkentésének lehetőségeit.

Önálló napirendi pontként került a tanács elé a folyó év október végén Rómában sorra kerülő UEF-kongresszus. Domenico FERRAZZA alelnök – az olasz szövetség elnöke – által előterjesztett javaslat osztatlan tetszést aratott. Csupán két módosító javaslat hangzott el. Az egyik alapján a tanács egy hétre redukálta a kongresszus időtartamát. A másik – a tartalmi szűkítésre, illetve módosításra vonatkozó – javaslat az általános egyetértés ellenére sem kapott szabad utat. Az előterjesztett program ugyanis a költségek jelentős részét vállaló EC javaslata alapján készült. Ennek köszönhetően a részvételi költség – személyenként legfeljebb 450 DM – remélhetően nem zárja ki, hogy a magyar erdészek és hozzátartozóik népes csapata is részese lehessen a nem mindennapi élményeknek.

A tisztújításra is a kongresszuson kerül sor. A munkájukat közmegegyezésre, sikerrel végző, kellő kapcsolatokkal és nemzetközi tekintéllyel rendelkező jelenlegi tisztségviselők nem zárkóztak el ismételt jelölésük elől.

„Amilyen gyorsan csak lehet, meg kell találnunk a helyünket a természetben belül és erdőgazdálkodásunkat e helyről kell elkezdenünk kialakítani... A nyereség, a farosttermelés, az emberek foglalkoztatásának doktrínája nem tűnik el, de alárendelt lesz és integrálódik az élet megőrzésére irányuló, sokkal kiterjedtebb tevékenységbe.”

„Misszióink bátorságot követel, mert *mi leszünk az első szakma, amelyik elfogadja a kihívást az élet megőrzésére*, miközben kielégíti a társadalom erdeitermék-szükségleteit is ... Nem választás vagy véletlen kérdése, hogy mi vagyunk az úttörők, de a realitás követeli ezt meg tőlünk – az a tény, hogy az erdei ökoszisztémák nélkülözhetetlenek a földi élet alapvető struktúrájához.”

„Ebből az új szemléletből táplálkozik majd az *új tudomány* is, amelynek válaszai nem a zabolátlan fogyasztás és növekedés igényeinek kielégítését fogja szolgálni.”

„Új misszióink azonosítása, kikristályosítása, megértése, elfogadása és szakmánkba való integrálása nem lesz könnyű.” Az új misszió kialakítását nyolc stratégiai kezdeményezés szolgálja:

1. Új vezetés kialakítása, amely magában foglalja szervezetek, kormányok, országok megváltoztatását, arra alkalmas kulcsemberek vezetésével.

2. Globális kérdések (mint pl. fogyasztás, népesség, gazdasági növekedés, megfelelő technológiák) át gondolása.

3. Szövetség létrehozása hasonló célokért küzdő szervezetekkel.

4. Új etika kidolgozása és elfogadása.

5. Az erdőgazdálkodást végzők továbbképzése.

6. A nők szerepének növelése az erdőszetben.

7. Oktatási programok indítása.

8. A fatermesztés miértjeinek és hogyanjainak újragondolása és beépítése az új misszió keretei közé.

A munka egyik első lépéseként a témát széles körű vitára javasolják bocsátani. E vita eredményeképpen újra kell fogalmazni azt, hogy mit is jelent az erdőszet missziója. Ehhez az alábbi tervezet szolgál alapul:

Az erdőszet missziója (tervezet)

Misszióinkkal hozzájárulunk a földi élet megőrzéséhez az erdei ökoszisztémák védelme és kezelése által. Mint erdőszet elfogadjuk azt a kihívást, hogy kielégítjük az emberiség létszükségleteit, miközben fenntartjuk az

erdei ökoszisztémák integritását és egészségét. Ezt az emberi és természeti erők erdőkre gyakorolt hatásainak tervezett kezelésével fogjuk megvalósítani. Döntéseinket a teljes erdei ökoszisztéma felé irányuló részvétünk és vonzódásunk, az élet iránti mély tisztelet, a dolgok összefüggésének megértése és a változásokkal való bátor szembenézés fogja irányítani, valamint az a törekvésünk, hogy a Föld valamennyi állampolgára életét megjavítsuk."

A referátum készítője megjegyzi, hogy valószínűleg sokan nem értenek egyet ezekkel a gondolatokkal, azok egy részével vagy a megfogalmazással, és túl radikálisnak tartják e szemléletet. Mindazonáltal talán nem haszontalan, ha ezt az igen fontos témát az OEE is egy, vagy több, külön erre a célra szervezett konferencián (illetve az Erdőszeti Lapok hasábjain) vitára tűzi. Égető kérdésekről van szó, a szóhasználatról kezdve az egész szakma alapkérdéséig. Változó világunkban az erdőszeteknek is változniuk kell. Ki-ki egyénileg is hozzájárulhat szakmánk fejlesztéséhez, céljainak nemesítéséhez. „A valódi munka megtalálni magunkban az új erdőszet”.

Referálta: dr. Somogyi Zoltán
Edmonton, 1992. február 29.

SZABÓ LAJOS

Az erdőszet szerepe a társadalomban

Az erdőszet szakma a természettel szorosabb kapcsolatban van, mint bármely más pálya. Sajátossága, hogy hosszú távon kell gondolkodni, és elsősorban a jövő érdekében cselekedni. Ezáltal az erdőszetek többsége az ökológiai összefüggéseket, problémákat is könnyebben megérti. Ezért állítom, hogy az erdőszet szakmának a társadalom és a természet közötti egészséges kapcsolatrendszer kialakulásában nagy szerepe van (ill. nagy szerepének kellene lenni). Ennek meg vannak a hagyományai, hiszen régen bevett szokás volt, hogy a tanító az erdőszet kérte fel vezetőnek, amikor a gyerekeket az erdőbe vitte kirándulni.

Ma már ez igen ritkán esik meg. Oka ennek az eltorzult társadalom, a túlpörgetett életvitel, a „teljesítmény” és pénzhajhászat, azonfelül kialakult egy bezárkózó erdőszetmagatartás is. A nyereségorientált erdőgazdálkodásban dolgozó erdőszetnek időhiány miatt eszébe sem juthat, hogy ilyesfajta társadalmi munkát is végezzen. Jelenleg az erdőszetek számára sajnos csak egyetlen szerep kap hangsúlyt: a (nép)gazdaság fával való ellátása (erdőszet=favágó).

Az erdőszet szakma természetközelségéből az is adódik, hogy a természetvédelemmel is foglalkozzon. Ez így is történet. Magyarországon az erdőszet (Kaán Károly) honosították meg a természetvédelem eszméjét, és erdőszetberkekben ennek nagy hagyományai alakultak ki. Sajnos, ma ezek a hagyományok megszűnőben van-

nak. Egyre kevesebb erdőszet dolgozik természetvédelmi vonalon. Sőt, egyre-másra hallani az erdőszet és természetvédők közötti ellentétekről (pl. a Vértesben). Ezek sokszor szítottak, de igen sokszor valós alapokra épülnek. Ennek oka a társadalom természettől való elszakadása, a nyereségérdekelte erdőgazdálkodás és a bezárkózó erdőszetmagatartás.

Meggyőződésem, hogy ha ezek a hagyományok, megszűnnének, nemcsak az erdőszet, hanem az egész társadalom sokat veszítené. Hogy ezek a hagyományok ne szűnjének meg, és egészséges, az egész társadalom javát szolgáló kapcsolat alakuljon ki erdőszet és az oktatás-nevelés, valamint erdőszet-termesztvédők között, tudatosítani kell önmagunkban a természetközeli, ökológiai szemléletmódot, tudatosítani kell szerepünket, helyünket a társadalomban, valamint szakítani kell a bezárkózó erdőszetmagatartással. A társadalom felé történő nyitás, problémáink (melyek közös problémák) megismertetése nemcsak azok megoldását segíti, hanem az erdőszettársadalom régi hitelét is visszaadhatja.

Még egy (engem közvetlenül is érintő) problémát vetek fel. Sopronban több erdőmérnököt képeznek, mint amennyire az erdőgazdálkodásnak – mint termelő tevékenységnek – szüksége van. Ebből következően a végzős erdőmérnök-hallgatóknak komoly elhelyezkedési gondjaik vannak. Ennek megoldását nem a hallgatói

létszám csökkentésében látom. A korábban elmondottakból következik, hogy az egyetemi oktatásban így nyitásra van szükség. A környezet- és természetvédelem oktatását meg kell erősíteni és lehetőséget kell adni a hallgatóknak, hogy pedagógiai ismereteket szerezhessenek fakultatív formában, és mérnöktanári képesítéshez is hozzájuthassanak.

A rektorváltás után az egyetemen biztató folyamat indult meg. Megkezdődött a nem odaváló személyek kiszűrése, új fakultatív tantárgyakat vezettek be, lehetőség teremtődött tanulmányút, gyakorlat végzésére nyugati országokban is stb. De most mintha ez a folyamat megrekedt volna. Az intézkedések nem határozottak, nem következetesek. A „játékszabályok”-at nem tisztázták.

Legelőször mindenkiben azt kellene tudatosítani, hogy az egyetemen a mindenkinek fölött álló feladat az oktatás. Ez a kijelentés mindenkinek magától értetődő, a gyakorlatban viszont ez mégsem valósul meg. Sajnos még ma is az a döntő az egyetemi oktató felvételekor, hogy milyen ismeretsege van, hogy van-e Sopronban lakása. A szakmai és pedagógiai rátermettséggel nem foglalkoznak megfelelően. Márpedig az oktatás minősége, egyetemünk jövője, hírneve, fennmaradása egyértelműen az oktatók személyétől rátermettségétől függ. Mindenki tudja, hogy a jelenlegi oktatói gárda erős

vérfrsítésre szorul. Ez nem sértegetés, ez tény. (És természetesen nem vonatkozik minden oktatóra.) Azt várnánk, hogy mindenki által ismert, közhírré tett pályázatok írnak ki az oktatói állásokra, és azokat nyílt versengéssel (bemutató tanítás, stb.) nyeri el a legjobb. Sajnos, ma még nem írnak ki pályázatokat a nyilvánvalóan nem megfelelően betöltött állásokra, és még üresedés esetén sem érvényesül tisztán a vázolt módszer. Az említett aggályokra azt szokták válaszolni, hogy ezért a kevés oktatói fizetésért úgysem jönnek ide tanítani a legjobbak. A fizetés tényleg húsba vágó dolog, és a jelen helyzet tarthatatlan. Mégis úgy gondolom, hogy az egyetemen való oktatásnak elsősorban legfontosabb alapja az elhivatottság, a szakmai-pedagógiai rátermettség. Ez nem jelenti azt, hogy az anyagi megbecsülés nem lényeges. De az oktatói fizetések gyors, nagyarányú emelését – figyelembe véve a jelenlegi gazdasági helyzetet – elképzelhetetlennek tartom. Tehát jelenleg az oktatási színvonal emelésének sem lehet alapja a kiemelkedő oktatói fizetés.

Tudom, hogy a felhozott témák tárgyalása nem elég részletes és inkább csak a problémafelvetés szintjén mozog. Mégis úgy érzem, beszélni kell a problémákról. Egymás véleményének, gondolkodásának megismerése segíti szemléletünk helyesebbé formálását.

BOLGÁR ERDÉSZETI DELEGÁCIÓ HAZÁNKBAN

A bolgár Minisztertanács Erdészeti Állami Bizottságával több mint 10 éve folytatunk műszaki-tudományos együttműködést. Minden éven a két fél képviselői közös együttműködési munkacsoport ülést tartanak, felváltva a két ország között. A munkacsoport üléseken határozzák meg a következő időszak együttműködési programját. (Legutoljára ilyen találkozóra 1990. novemberében került sor Szófiában.)

Az 1991. évi együttműködés főbb területei az alábbiak voltak:

- a fakereskedelem szervezése, termelők és felhasználók közötti kapcsolatok,
- a komplex erdővédelem szervezete és működtetése,
- erdei melléktermékek feldolgozása,
- ágazati irányítási rendszer, hatósági munka.

A Bulgáriában is bekövetkezett rendszerváltozás az 1991-es elképzeléseket meghiúsította. Az átalakult bolgár erdészeti vezetés az együttműködés hagyományát ápolandó 1992-re – a magyar féllel történt egyeztetés után – felkereste hazánkat és új együttműködési javaslatot írtak alá.

A bolgár delegáció összetétele:

Bogdan Bogdanov, a bolgár Minisztertanács Erdészeti Állami Bizottsága elnökhelyettese (miniszterhelyettese),

Olga Goleminova, a bolgár Minisztertanács Erdészeti Állami Bizottsága főmunkatársa,

Kolio Siderov megyei Erdészeti Hivatal főigazgatója.

A magyar delegáció összetétele: *Dauner Márton* FM főosztályvezető, *dr. Rada Antal* FM főoszt. vez. helyettes, *Brokés Tamás* FM főmunkatárs, *Merkel Gábor* FM tanácsos, *Ormos Balázs*, TÁEG igazgató.

– a hosszútávú és sokoldalú erdőgazdálkodás állami ellenőrzéseinek módjai és feladatai az új tulajdonviszonyok mellett, a piacgazdálkodás körülményei között.

Jegyzőkönyv

a Bolgár Köztársaság Minisztertanácsa Erdészeti Állami Bizottsága és a Magyar Köztársaság Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti és Faipari Főosztálya közötti erdészeti együttműködésről folytatott megbeszélésről.

A BK MT Erdészeti Állami Bizottsága és a MK FM Erdészeti és Faipari Főosztálya közötti erdészeti műszaki-tudományos együttműködés 1990. XI. 22-ei jegyzőkönyve alapján az együttműködő országok meghatalmazott képviselői 1992. III. 2-6. között Magyarországon tartották soros találkozójukat. A bolgár delegációt *Bogdan Bogdanov* elnökhelyettes, a magyar delegációt *Dauner Márton* főosztályvezető vezette.

A megbeszéléseken az alábbi napirendi pontok szerepeltek:

1. Kölcsönös tájékoztató a két ország erdőgazdálkodásában a piacgazdálkodásra való áttérés jelenlegi állásáról, feladatairól, új törvények alkotásáról.

2. Megállapodás az 1992. évi együttműködés feltételeiben.

3. Bolgár delegáció szakmai látogatást tett a *Balatonfelvidéki Erdő és Fafeldolgozó Gazdaságnál*, a *Soproni Tanulmányi Állami Erdőgazdaságnál* és az *Erdőrendezési Szolgálatnál*.

Felek megállapodtak, hogy az együttműködéssel kapcsolatos kérdések soros megtárgyalását 1993. I. negyedében Bulgáriában tartják meg.

Jelen jegyzőkönyv orosz nyelven készült, 1992. III. 5-én.

bolgár részről
Bogdan Bogdanov
elnökhelyettes

magyar részről
Dauner Márton
főosztályvezető

MEGÁLLAPODÁS

a Bolgár Köztársaság Minisztertanácsa Erdészeti Bizottsága és a Magyar Köztársaság Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti és Faipari Főosztálya közötti erdészeti együttműködésről

A Bolgár Köztársaság Minisztertanácsa Erdészeti Állami Bizottságának és a Magyar Köztársaság Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti és Faipari Főosztályának képviselői 1992. március 2-6. között megbeszéléseket folytattak a két ország közötti erdészeti együttműködéséről.

Felek megállapodtak, hogy az együttműködést 1992 év során valutamentes alapon folytatják le, vagyis a küldő fél fizeti az oda- és visszautazás költségeit. A fogadó fél gondoskodik az országon belüli szállásról, ellátásról, utazásról.

A szakértőcserékre vonatkozó munkatervet felek a jelen megállapodás értelmében 1992. III. 31-ig levelezés útján állapítják meg, egyeztetve a közreműködő intézményekkel. Egy-egy szakmai delegáció 3 főből állhat, a kiküldetés időtartama pedig nem haladhatja meg az 5 napot. A szakértőcserék alapfeltétele a német és/vagy az angol nyelv ismerete.

Budapest, 1992. március 5.

bolgár részről
Bogdan Bogdanov
elnökhelyettes

magyar részről
Dauner Márton
főosztályvezető

ZÁRÓMEGBESZÉLÉS

A Soproni Tanulmányi Állami Erdőgazdaság pusztacsaládi vadászházában tartott zárómegbeszélésen Bogdanov urat kértem, hogy néhány szóval tájékoztassa az Erdészeti Lapok olvasóit a bolgár erdőgazdálkodás helyzetéről.

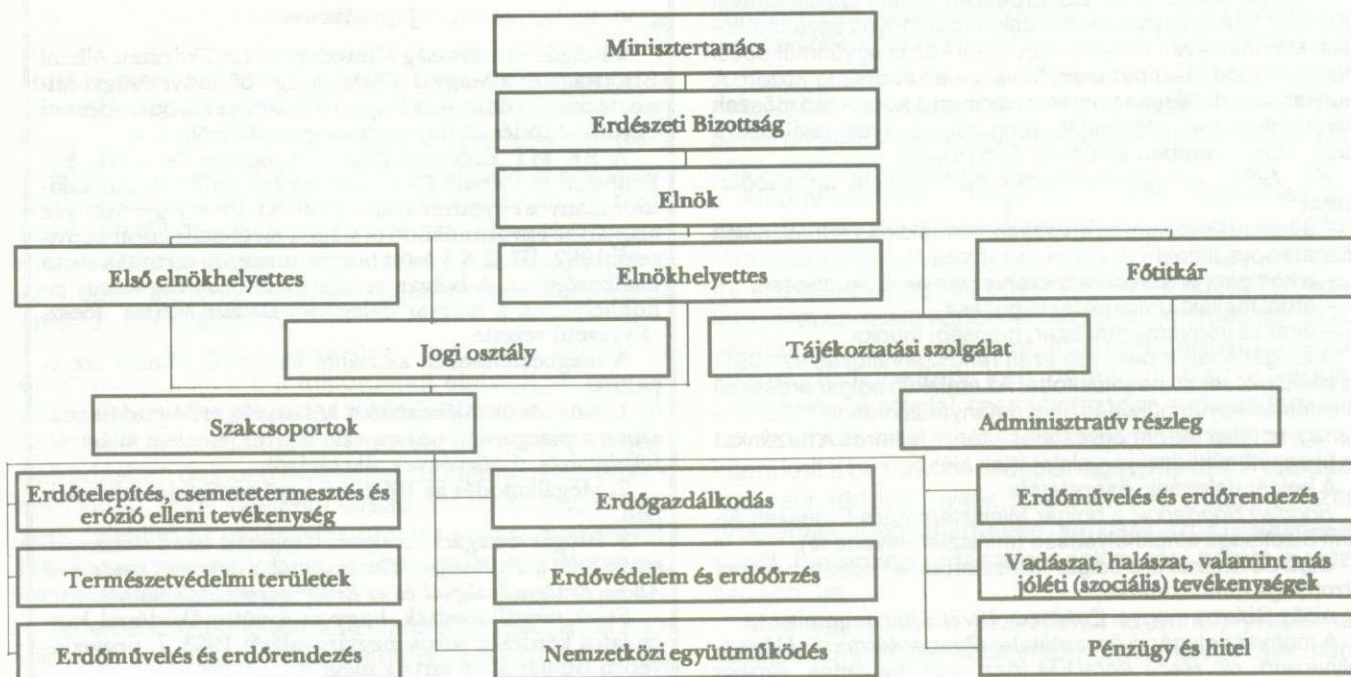
Mint elmondotta, két éve az Erdészeti Állami Bizottság elnökhelyettese és irányításával formálódik az erdészeti politika. Tíz évet erdészeti igazgatóként szolgált, közel negyedszázadot töltött miniszteriális szervnél, így nagyon jól ismeri az ágazat gyakorlati problémáit.

Nehéz periódusát éli az ágazat, mert ökológiai alapon és a környezetvédelem érdekeit szem előtt tartó feladatokat szorult gazdasági helyzetben kell végrehajtani.

Az Erdészeti Állami Bizottságot az új erdészeti politika megvalósításáért hozták létre. Gondjaik kísértetiesen hasonlítanak a magyar erdőgazdálkodáshoz. A gazdálkodási elveket nem a szakma határozta meg, az erőltetett faipari beruházások túltermeléshez vezettek, az erdészek tekintélye szinte megszűnt.

Az új szervezet önálló, és közvetlen a Minisztertanácshoz tartozik.

A Minisztertanács mellett működő Erdészeti Bizottság struktúrája

Az Erdészeti Bizottság Központi Tanácsának támogatása állami költségvetésből történik. 1991-ben ez 2 693 000 leva volt, beleértve a bérköltségeket is, amelynek összege 1 547 000 lesz.

Erdészeti szintig el lett különítve az erdőnevelés feladata, és a fahasználat. Az erdőművelők döntenek el a fahasználat szükségességét, és mértékét. (Sokszor 50%-kal többet kellett termelniük, mint amennyit az üzemterv megengedett.) Az erdőfelügyelet gyakorlatilag nem létezett. Jelenleg a 17 megyei szervezetbe épült be az erdőfelügyelet is. Bulgária erdeinek 70%-át lombos erdők alkotják KTT, B, CS, Kőrös, Nyár, Gyertyán, *Qercus conferta* fajokkal, míg a 30%-ot kitevő fenyőerdők EF, LF, FF, JF, DF, VF fajokból állnak.

A lombos állomány 30%-a legelőerdő, ahol még mindig engedi a törvény a kb. egymillió kecskének a legelést. Ezt az állapotot feltétlenül meg szeretnék változtatni, bár itt jóval többről van szó mint gazdasági kérdésekről.

További 40% különleges rendeltetésű erdő van, ahol a három nagy nemzeti parkjuk (Rila, Pirin és a Balkán-hegységi) található.

A vadkár náluk is óriási problémát jelent. A szocialista időkben egy privilegizált csoport tartotta kezében a vadgazdálkodást, de – ha nehezen is – sikerült teljes egészében az erdőgazdáknak átvenni, s most a kerületvezetők végzik a vadlétszám egyensúlyának kialakítását. Egy erdészkerület 2500-3000 ha átlagban, ahol az erdőőr rendőri jogokkal is fel

van ruházva a területén. A megyei erdészeti igazgatóságoknak hatósági, ellenőrzési jogkörük van, termeléssel, gazdálkodással nem foglalkoznak.

Jelenleg reprivatizálás folyik, a volt magánerdőket visszadják. 1948-ig 17,0% magánerdő, 56,0% közbirtokossági erdő és 2,0% egyházi erdő, a többi 25% állami tulajdonban volt. A mostani szándék szerint a közbirtokossági erdőket nem adják vissza. Reprivatizálva lesznek azok az erdő területek is, melyek mezőgazdasági területté lettek átminősítve 1948 után. Mindenfajta erdészeti tevékenységet az állami erdőfelügyelet fog ellenőrizni.

„Céljaink eléréséhez nagyon fontos a mostanihoz hasonló együttműködési megállapodások aláírása. Sajnos az ezt megelőző elképzelésekből nem lett semmi a rendszerváltozás miatt, de azt hiszem, ennek csak örülhetünk. Nekem – és azt hiszem ezt kollégáim nevében is mondhatom – az itt töltött két nap alatt lenyűgöző élményt jelentett az az egy-két bükkös amit láttam, csodálattal adózhatok magyar erdész kollégáimnak a bányák meddőhányóinak rekultiválásánál elért eredményeikért, és őszintén meglepett a magyar erdők jó egészségi állapota” – fejezte be a tájékoztatóját Bogdanov miniszterhelyettes úr.

Pápai Gábor

A bolgár erdőgazdálkodási ágazat:

JÖVEDELEM 319 millió leva

92,8%

7,2%

Erdőhasználat (élőfakészlet)
(296 millió leva)

jóéleti (szociális) tevékenységek,
vadászat és halászat

KÖLTSÉGEK, KIADÁSOK
300 millió leva

45%

12%

10%

4%

12%

17%

Erdősítés és erdőápolás
(135 millió leva)

Plantázsok telepítése és ápolása
(36 millió leva)

Beruházások
(36 millió leva)

SFE személyzet költségei
(52 millió leva)

Közzeti Erdőigazgatóságok
(személyzet) költségei
(12 millió leva)

Egyéb (29 millió leva)

A MAGUNK KENYERÉN

Elnézi talán az egyik patinás hazai könyvkiadó, hogy a jó húsz év előtti verses antológiájának címével fejteltem meg a mondanivalómat. Az akkori versgyűjtögetés eredményét megtestesítő munka, amelyből is elég jól megélt a kiadó, a mi mostani rimes helyzetünkben aprópót nyújt, hogy átgondoljuk: megélhetünk-e az erdőből a magunk kenyérére, mindenféle más külső forrás híján, vagy az ellehetetlenülés határoz majd tőlünk függetlenül érdeink, tudásunk, szándékunk sorsáról?

Gyűjtögetésből aligha élhetünk meg, mint ahogyan a legapróbb, az erdei magtermelési ágazat súlya példázza ebbéli esélyünket. Utoljára talán az a bizonyos „meggyماغos” próbált gyűjtögetésből (is) megélni, mint egyéni vállalkozó, ám az ő esetében is be kellett csukni a bolto(s)t! Úgy tudom, hogy a különféle magtermelő állományaink, plantázsaink hozadéka dicséretes szakmai munka eredménye ugyan, egyelőre mégis kevés a mag – meggazdagodáshoz. A sokféle erdei magból várt kenyér: a magunk kenyere vékonyka kenyér tehát. Erre enged következtetni az ezt a profilt kíméletlenül hajhászó bt-k, kft-k, rt-k, stb. gyér tömege.

Talán, ha elvetnénk! A magot. A magosabb készültségű termék képében jól hasznosulhat tölgyünk, cserünk, bükkünk, fenyőnk apraja, most még, amikor rengeteg a jó erdőfelújításra váró terület. A feleslegünkre pedig ott a piac! Ahol viszont rendesen, azaz rendetlenül, kiderül, hogy általában nincs kurrens feleslegünk (export), vagy ha van is, most a vevők csak sóvárognak, izgatottan csörgetve az aprópénzes bukszát (belföld).

Dísznövénnel, karácsonyfaival, miegyébekkel kombinálva, még előfordul, hogy a gyűjtögetés, a vetés produkál egy kis ágazati hasznot. A tartamosan önfenntartó erdészeti csemetetermelő ágazatok kezelőinek lajstromát, legyen bár bt-k, kft-k, rt-k sora, jelentkezési sorrendben készséggel teszi közzé a szerző!

Szerencsés helyzetben kenyérhez juthat a csemetetermelő, az ültetni kívánó mecénás jóvoltából. Tudniillik, aki fát ültet, az bízik a jövőben – hangzik a mondás, amely napjainkban így módosul: aki fát ültet, annak van pénze is a bizalmon kívül. Aki meg fát álltat (állni hagy), annak fura módon nincs pénze (legfeljebb jól megfontolt anyagi érdeke). Nemrég, ettől eltérően, ha valamelyik erdős gazdálkodónak nem volt pénze, akkor gyorsan vágni kezdte a fát és tűrhetően meg is élt belőle. Most alaposan meg kell, hogy gondolja, költsön-e adott esetben fakitermelésre, hogy ne terhelje a zsebét a rászáradó készlet! A szerencsésebbeket leszámítva, akik tartósan élvezhetik az export piacot rönk, vagy tűzifa ügyben, számosan kényszerülnek a belföldi piac túlkínálati oldalára, s hogy pénzhez jussanak, gyakorta még a kótyavetye sincs kizárva!

És persze, aki mostanság vágja a fát, annak ellenben van pénze! A vállalkozásból befolyt jövedelemből, amit az erdészettől ki tud csikarni, mint az alaptevékenység

bevételeinek rá eső részét. Az erdészetet ezt követően terhelő tartozások és illető követelések bénító hatása kapcsán, végsősoron jó volna biztosan tudni, hogy a fakitermelés és kereskedelemről, a fatermék iránti kereslet belföldi csökkenése csak az általános hazai pénztelenséggel paralel jelenség-e, vagy jelentős kereskedelmi machináció eredménye, összefüggésben privatizálódó fafeldolgozással, fakeskedelemmel. A fakitermelő, feldolgozó, kereskedő, szervező vállalkozások, bt-k, kft-k jelzik, hogy ezen a vonalon a kívülállónak még van keresnivalója. Csak az erdészeti sok platinis boszorkánykonyháját képtelen kifűteni ez az ágazat, még ha olykor be is fűt neki!

Elsősorban nem a vadpecsenye sütéséhez! Ha már itt tartunk, hogy az erdei vad a magunk kenyere lehet, jól látható, hogy a vadgazdálkodás és a vadásztatás mindenféle számbavett költségét honoráló bevétel, méghozzá jócskán honoráló bevétel a helyenkénti levadászás, másutt a szigorúan tervszerű kilövések nyomán juttatja lélegzethez a terület kezelőit. Hangsúlyozni kell, hogy esetünkben a levegő ágazati (erdészeti) összérdem, a jócskán honoráló bevétel pedig adózás kérdése. A jócskán honoráló bevételen kívül, jól megélnék e körben még a közreműködő szervezők, vállalkozók, bt-k, kft-k is, és sokan mások. Helyenként még az is előfordul, hogy a vadásztatásból származó jövedelem billenti egyensúlyba (a zérus közelébe) a gazdálkodó negatív mérlegét, persze, a meggazdagodás veszélye nélkül.

Az erdőhöz közvetlenül kötött tevékenységeink tehát jelenleg nem sok biztatást hordoznak, ami a tartós, biztonságos megélhetést illeti. Ennek a napjaink viszonyai között érvényesülő általános jelenségeken túl (piac beszűkülés, a megtérülés anomáliái, munkanélküliség, stb., mint ökonómiai vagy az erdei életközösséget érő kedvezőtlen behatások, mint ökológiai tényezők), nyilvánvaló, hogy az értékrendbeli okai is jelentősek. Jelentősek, mert az erdők alapvető produktumai belátható időn belül ugyanazok maradnak, mint amelyek voltak; még korszerűbb, ésszerűbb kezelésként sem remélhetünk lényeges terméktöbbletet, hitelbank-megváltó új produktumot; mi, fókák, az igényeink tömegét tekintve, aligha tudunk látványosan visszakozni, ld. a múlt évi 187. oldalon elfoglalt helyünket.

Azzal, hogy az erdészeti fafeldolgozás, a műszaki üzemek kezelőjében, tulajdonosában másvalakit tisztelhetünk, még keveset lép előre az alaptevékenységek progressziója. A magunk mostani kenyere sovány falat. Az érdeink használatának, fenntartásának korszerű értékrendje, a használattal determinált társadalmi teherviselés egysége teremt biztonságos alapot erdővagyonunk megőrzéséhez, gyarapításához.

Apatóczy István